

Budapest öngyilkosairól. *)

Írta: dr. Sebők Zsigmond.

Az öngyilkosságokat a társadalom legkülönbözőbb rétegei különféle módon ítélik meg. Az egyik az öngyilkosságot borzalmasnak, esztétikaellenesnek, legjobb esetben megdöbbsentőnek tekintti, a másik egyenest megbélyegzendőnek véli, és a Gondviselés büntetésével fenyegeti, ismét másik az egyén legsajátosabb jogának vallja, sőt csodálat tárgyává teszi. *Vallásaink* az öngyilkosságot szigorúan elítéli, ellenben a mindig dúló *anyagiasság* ugyanezt a cselekedetet helyesli.

Ha *emberi* megértő szemmel tekintjük, minden öngyilkosság mentésre talál, hiszen — a francia közmondást idézve — „mindent megérteni, annyi, mint mindent megbocsátani“, már pedig minden öngyilkos sajnálatraméltó. Ez azonban nem szól az öngyilkosság erkölcsi jogosultsága mellett. Az *ideg- és elmeorvosok* sokat írnak e kérdéstről, a *statisztikusok* sok számokat és hozzájuk hosszú magyarázatokat fűznek, a bölcselkedők szélteben-hosszában tárgyalják — és mindezek dacára azt látjuk mi, mentők, hogy az öngyilkosság mind szaporábbá válik.

A Budapesti Önkéntes Mentőegyesületet negyvenéves tevékenysége folyamán közel 30.000 öngyilkoságnál vették igénybe, tehát oly nagymérvű tapasztalatokra és az ezekből levonható következtetésekre tett szert, hogy feljogosítottaknak érezzük magunkat arra, miszerint az erre a mindnyájunkat oly közelről érintő kérdésre vonatkozó véleményünket alábbiakban összefoglaljuk. Sok számadattal nem óhajtom olvasóink figyelmét lekötöni, mert, mint már jeleztem, a statisztikai számok a mi szempontunkból nem jelenthetnek sokat; ha azonban a mögöttük rejlő végtelen nagy elkeseredést, a számtalan családi perpatvarok okozta lelkitúsákat, kétségbeesést, nyomort és bajokat tekintjük, akkor ezek a számok megelevenednek és annak a társadalmi életnek a torzalakját megmutatják, amelynek a pulzusán mi mentők rajtatartjuk a kezünket, és amely fővárosunk társadalmi életének a döbbenetes visszája.

Az öngyilkosság, mint minden egyéb emberi cselekedet is, nagyjából nem annyira az egyén szabad akaratától függ, mint inkább és főleg

*) *Mentőorvosi szempontból* nem teszünk különbséget a halálosan végződött öngyilkosság és az öngyilkossági kísérlet között. Valamikép előbbinél — bár sajnós, eredménytelenül — igyekszünk megtenni a kötelességünket, azonképen nyújtunk segítséget utóbbinál is. Ezért mindkettőt „öngyilkosság“-nak minősítjük. Aki csupán csak a *rideg számokra* fekteti a súlyt, az ezt az összevonást helytelennek fogja vélni. Aki azonban a *lényegre* fekteti a súlyt, és akinek a szemében az lesz a döntő, hogy tulajdonképpen hány embertársunk akart megválni az élettől és követett el öngyilkosságot: és aki ezen a szomorú tényen segíteni vagy enyhíteni óhajt, az nem fog annak a megkülönböztetésnek szerepet juttatni, vajjon hány öngyilkos halt meg a cselekedete színhelyén s hányan haltak meg utólag akár a cselekedetük folytán, akár az ahhoz fűződött szövődmények következtében, s vajjon hányan maradtak rövidebb-hosszabb sýnylődés után életben? Mindez egyébkép is másodrendű kérdés! Mert hiszen Budapesten, hol az öngyilkosok gyors és célszerű segítségben részesülnek, bizonyára többen adatnak vissza az életnek, mint oly vidékeken, hol sem gyakorlott mentők, sem kórházak stb. nincsenek, kik emberbaráti kötelességeiket megtehetnék. *Tehát sem orvosi érdek, sem tudományosan indokolt, hogy különbséget tegyünk öngyilkosság és öngyilkossági kísérlet között. Ez legfeljebb a statisztikákat és az — öngyilkosokat érdeklí.*

sok mindenféle, rajta kívül álló körülménytől: városunk sajátos *helyi, néprajzi* viszonyaitól, *klimájától*, annak *ingadozásától* és sok egyéb eredőtől. Így azután megérthetjük, hogy miért vannak az öngyilkosságokra befolyással az egyes évszakok, sőt az egyes hónapok, miért fokozza azoknak a számát a szomorú gazdasági helyzetünk, a mai társadalmunk hedonisztikus gondolkozása és sok más egyéb, a multakhoz képest megváltozott körülmény. Ezzel azután megértjük azt is, hogy miért szaporodtak meg az utóbbi években az öngyilkosságok.

Budapesten ugyanis negyven év előtt 151 öngyilkossal akadt dolgunk, tíz évvel később ez a szám a *háromszorosára* (436) és újabb tíz év múlva a *hatszorosára* felszökött. Ma, tehát negyven év múltával az eredeti szám *tizenkétszeresénél* tartunk. Ezen nemcsak relatív, hanem abszolút megnövekedésből bizonyos törvényszerűségekre lehetne következtetni. Mert mi, mentőorvosok, a véletlennek ezen játékára, vagyis a „véletlen“-re aligha gondolhatunk. A természetben azt látjuk, hogy mindenütt ott uralkodik a kausalitás, vagyis az ok és okozat törvénye, amely pedig véletlent nem ismer.

Ugyancsak feltűnik ez a törvényszerűség, ha pl. az öngyilkosságokat a *nem* szerint hasonlítjuk össze. A világháború előtti időkben azt észlelhettük, hogy *100 férfi*-öngyilkosra *70—75 női* öngyilkos jutott. Ez az arány még a háború folyamán is fennállott. Amióta azonban a női nem egy jórésze a családi tűzhely mellől kiszorult a nyilvános életbe, és amióta a mindennapi élet idegőrlő nehézségeivel neki is kell megküzdenie, az arány teljesen megváltozott, úgyhogy ma 100 férfi öngyilkosra 150 női öngyilkos jut, vagyis a békeidők arányszámának a kétszerese. S ha szabad szerény véleményemre az arra hivatottak figyelmét felhívni: *az arányszám eltolódása a női nem terhére adja a magyarázatát annak*, hogy miért szökött fel meredek vonalban az utóbbi években az öngyilkosok száma. Mert mi mentők azt tapasztaljuk, hogy a férfi-öngyilkosok száma ma sem nagyobb, mint amilyen a békeidőkben volt, legfeljebb az *okok* mások, s négy évtized ezen állandó törvényszerűsége aligha fog egyhamar megváltozni ezután sem. Több lett ellenben a női öngyilkosok száma, a békeidők kétszerese, tehát az öngyilkosságok megnövekedésének a magyarázata ebben a körülményben lehet.

Törvényszerűségét észlelünk az öngyilkosok *kor*-szerinti elosztásánál is. Öngyilkosainknak az egyharmada el sem érte a huszadik életévét; a másik egyharmada életkorának delelőjén, tehát 35 éven még innen van. Mindezek tehát oly egyének, kik még nem edződtek meg abban, hogy az élet nehézségeivel megküzdvé meg is állják a helyüket. Sajátságos a harmadik harmad esete, mely az összes többi élet évekre kiterjed. Ennek az utolsó harmadnak a javarésze az 50—60. életévek közt van, tehát abban az életkorban, amikor a „ma“ viszontagságaival folytatott küzdelemben összeroppantak az idegek, az energiák teljesen elapadtak. Ezek főleg házasetet élő férfiak és főképp a középosztályhoz tartozók. Általában: míg a 35 éven felüli korcsoportban több a férfi, mint a nő, a 35 éven aluli öngyilkosoknak több mint kétharmada a női nemhez tartozik. A nők között kétszer annyi a hajadon, mint férjezett, a férfiak között megfordítva, több a nős, mint a nőtlen.

Ugyancsak tanulságos a fentemlített törvényszerűség, ha az öngyilkosságot az egyes évszakok szerint megfigyeljük. Azt kellene ugyanis

gondolnunk, hogy *télen*, amikor a munkaalkalom és a keresetképeség csekélyebb, tehát a nyomor nagyobb, ezzel karöltve az öngyilkosok száma is nagyobb. Tapasztalataink szerint azonban épp az ellenkezőjét látjuk, vagyis azt, hogy a téli hónapokban a számuk aránylag a legkevesebb. Állandóan visszatérő jelenségkép észlelhetjük továbbá, hogy az április és május hónapok a legmagasabb számokat tüntetik fel, tehát nem a forró nyári hónapok, amikor pedig tudvalevőleg a legtöbb ember munkabírása a nagy hőség folytán megcsappant és az önuralom fékét veszítve kevésbé észlelhető erénye az embertársainknak. Egyébkép ugyanez a hullámváz megtalálható az államrendőrségünk adataiban is, amennyiben a személybiztonság elleni bűnesetek a téli hónapokban a legkevesebbek, az április—május hónapok pedig a legmagasabb görbét mutatják.

Genfben mostanában *hivatalosan* kimutatták, hogy Európában az utóbbi esztendőben évente átlag 50.000 ember követ el öngyilkosságot. Csonka hazánknak az a szomorú szerep jutott, hogy a Cseh-Szlovák állammal egyetemben az *első helyet* foglalja el, amennyiben Magyarországon és Csehországban minden 100.000 lakosra 26 öngyilkos esik. Utánuk sorrendben a következő államok állanak: Németország 23, Ausztria 22, Franciaország 17, Esztorország 15, Svédország és Dánia 14—14, Finnország 11, Anglia 10, Olaszország 8, Hollandia 6, Norvégország 5 és Spanyolország 4 öngyilkosa 100.000 lakos közül. Valamennyi országban az öngyilkosságok okaikép elsősorban az anyagi gondok, családi perpatvar és a „gyógyíthatatlan“ betegségek szerepelnek. A szerelmi bánat a háború óta másodrendű szerepet tölt be, és sokkal ritkábban szerepel, mint azelőtt.

Nálunk Budapesten a betegségeket kivéve, a többi öngyilkossági okok ugyanily sorrendben jönnek, és pedig: az anyagi gondok 26%-kal, a családi perpatvarok 23%-kal. A szerelmi bánat az esetek $\frac{1}{5}$ -ében szerepel, ellenben a gyógyíthatatlan betegségek „csak“ 10%-kal.

Az embertársaink jórésznél a lelki és erkölcsi egyensúly valahogyan megingott. Úgy látszik, átmeneti korszakot élünk, új ember-típus van kialakulóban, s azt vélem, hogy ez a süstörgő korszak csak a következő évtized folyamán, annak is inkább a második felében fog nyugovó pontjára visszabilenni. A mai emberátlag ingatag, következtéseiben egészségtelen gondolatmenetet árul el. Ezért az öngyilkosságok csak akkor fognak csökkenni, ha a *testi* és *szellemi* munkanélküliséggel járó testi, szellemi és erkölcsi leromlás terén a javulás korszaka beköszönteni fog.

Belügyminisztériumunk legújabb rendeletével megkezdte e téren is áldásos munkáját. Jól tudjuk azonban, hogy az öngyilkosság kérdése, mely, mint imént rövid mondatokban kifejtettem volt, végtelen bonyolult folyamatok eredményeképp: immár a legmagasabb intéző köreink kezébe van letéve, máról-holnapra meg nem oldható. Az eredményt nem szülheti meg sem egy hónap, sem egy év. Hosszú idők verejtékes munkája és társadalmunk meleg szívvvel megáldott hivatottjai végül azonban diadalmaskodni fognak, s vállalva mindannyiokkal sikerülni fog az öngyilkosságok gátjazzakadt áradatát szűk medrébe újra visszatorítani.